

CRNA GORA

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Broj: 01-128/24-3311/5

Podgorica, 11. jul 2024. godine

SEKTORSKA ANALIZA
za utvrđivanje predloga prioriteta i javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz udžeta Crne Gore u 2025. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioriteta i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u toku koji za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredjeljena na pozicijama ministarstva nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritete za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioriteta.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volontiranja	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivrede i ruralni razvoj
☐ zaštita lica s invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ odživi razvoj
☒ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje): _____		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RJEŠITI U 2025. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

- 2.1. Navesti prioritete probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Djeca i mladi predstavljaju temelj svakog društva. Kao nosioci potencijala oni oblikuju društvo u kojem žive ali i buduće generacije, odakle proističe potreba za njihovom zaštitom, podrškom i osnaživanjem. Fizički, mentalni i emocionalni razvoj djece i mladih treba da bude imperativ svake odgovorne zajednice. Svakodnevno se susriječemo s mnogim izazovima i problemima koji utiču na djecu i mlade, kao što su siromaštvo, vršnjačko nasilje/nasilje među djecom, nasilje u porodici, zlostavljanje, diskriminacija, itd. S toga je važno stvoriti sistem podrške koji će im omogućiti uslove za zdrav rast i razvoj.

Društvena briga o djeci i mladima nije samo moralna obaveza već i investicija u budućnost društva u cjelini. Kroz adekvatne politike, programe i inicijative mogu se stvoriti uslovi da djeca i mladi ostvare svoj puni potencijal.

Prioritetni problem u ovoj oblasti je **nedostatak usluga za podršku djeci i mladima i njihovim porodicama, nedovoljni kapaciteti službi sistema socijalne i dječje zaštite, kao i drugih nadležnih aktera, ali i nedostatak multidisciplinarnog odgovora u efikasnoj prevenciji svih oblika nasilja nad djecom i vršnjačkog nasiljanasilja među djecom.**

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, ukupan broj stanovnika Crne Gore iznosio je 620.029. Od toga je muškaraca bilo 306.236 (49,4%), a žena 313.793 (50,6%). Ukupan broj djece (do 18 godina) bio je 145.126 ili 23,4% od ukupnog broja stanovnika (75.367 ili 51,9% muške djece i 69.759 ili 48,1% ženske djece). Prema prognozama MONSTAT-a, 1. januara 2018. godine broj stanovnika u državi bio je 622.359. U 2018. godini je ukupan broj djece u Crnoj Gori, prema podacima iz TRANSMONEE baze, bio 137.105 (ili 22,1% ukupnog stanovništva), od čega 71.350 muške i 65.755 ženske djece, dok je stopa prirodnog priraštaja u državi iznosila 1,4.¹

Crna Gora je za svoje prioritete ciljeve postavila stvaranje uslova koji su prihvatljivi za **optimalan rast i razvoj djece, uključujući i ulaganje u roditeljske kompetencije**, korišćenje praksi zasnovanih na čvrstim pokazateljima i **intervencije čiji je cilj zaštita svakog djeteta i unapređenje uslova za realizaciju prava djeteta u svim oblastima**. U tom smislu, **sprečavanje nasilja nad djecom i njihova zaštita od nasilja** predstavlja najvažniji cilj u planiranju aktivnosti u socijalnoj i dječjoj zaštiti. Prioritetni ciljevi prethodni su u Strategiji za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godine:

¹ Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore, UNICEF, Podgorica, 2019, str. 10, dostupno na: <https://www.unicef.org/montenegro/media/11016/file/MNE-media-MNEpublication330.pdf>

Specifični strateški cilj 2 podrazumijeva:

- **Poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu.** Ovaj strateški cilj se ostvaruje kroz nekoliko operativnih ciljeva:
 - Obezbjedenje efektivnog sistema alternativne brige za djecu bez roditeljskog staranja;
 - Unaprijeđena podrška djeci sa smetnjama u razvoju i drugoj djeci iz osjetljivih grupa i adolescentima u ostvarivanju besplatne i blagovremene zdravstvene i adekvatne socijalne zaštite;
 - Unaprijeđena podrška ranom razvoju djeteta.

Specifični strateški cilj 3 podrazumijeva:

- **Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece.** Ovaj strateški cilj se ostvaruje kroz sljedeći operativni cilj:
 - Poboljšana prevencija svih vrsta nasilja nad djecom i podrška djeci žrtvama.

Realizacija strateških i operativnih ciljeva podrazumijeva unapređenje službi iz sistema socijalne i dječje zaštite i razvoj usluga za podršku djeci, mladima i porodici. Naime, u Crnoj Gori nedostaju ili su u fazi razvoja usluge iz oblasti socijalne i dječje zaštite koje su namijenjene prevenciji nasilja i zanemarivanja djece, kroz podršku jačanja kapaciteta porodice da brine o djeci.

Podaci centara za socijalni rad od 2013. godine, iz godine u godinu ukazuju na prisutnost, čak i tendenciju rasta nasilja u porodici i broja djece žrtava nasilja, visokoj toleranciji porodica kada je u pitanju fizičko kažnjavanje kao vaspitna metoda što upućuje na potrebu razvoja usluga namijenjenih porodicama u cilju prevencije nasilja i stvaranja optimalnih uslova za rasti i razvoj djece.

Kada je riječ o podacima u vezi s nasiljem u porodici i broju djece žrtava nasilja u posljednje tri godine, rezultati su sljedeći:

Broj prijava porodičnog nasilja centrima za socijalni rad:

U **2023.** godini ukupno je bilo 120 prijava nasilja u porodici centrima za socijalni rad, zaključno sa 30. novembrom 2023. godine.

Broj djece i mladih žrtava porodičnog nasilja - procesuirani slučajevi:

Ukupan broj djece koja su bila žrtve nasilja u **2023. godini** prema podacima centara za socijalni rad je 58.

Broj događaja porodičnog nasilja gdje ima djece i mladih u porodici - procesuirani slučajevi:

U **2023.** godini evidentirana su 126 događaja porodičnog nasilja gdje ima djece i mladih u porodici, u **2022.** godini evidentirano je 168 takvih događaja.

U istraživanju koje je sprovedeno od strane *Svjetske banke i doprinosima od strane Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori*, je utvrđeno da se djeca i dalje smještaju u ustanove, po svoji prilici zbog nedostatka usluga za prevenciju razdvajanja porodica i usluga hraniteljstva. To dovodi do toga da je smještaj u ustanovu često jedina opcija dostupna u hitnim situacijama.² U tom smislu, neophodno je proširenje podrške za razvoj profesionalne njege, kao i uspostavljanje snažnog sistema hraniteljstva kako bi se odgovorilo na sve potrebe i kako bi se nastavilo s unapređenjem procesa deinstitutionalizacije.

U brošuri Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore je navedeno da nasilje nad djevojkama s invaliditetom češće je od nasilja nad dječacima s invaliditetom ili djevojkama uopšte. Nasilje nad djevojkama s invaliditetom uključuje zanemarivanje po osnovu roda, ponižavanje, skrivanje, napuštanje i zlostavljanje, uključujući seksualno zlostavljanje i seksualno iskorišćavanje, koje se povećava tokom puberteta. Isto tako, neuporedivo je vjerovatnije da se djeca s invaliditetom neće upisati u matične knjige rođenih, što ih još više izlaže eksploataciji i nasilju. Djevojke s invaliditetom posebno su izložene riziku od nasilja od strane članova porodice i negovatelja.³

U Alternativnom izvještaju o sprovođenju Konvencije UN o pravima OSI u Crnoj Gori⁴ je istaknuto da sve usluge koje se pružaju djeci s invaliditetom i dalje predstavljaju vid trajne ili povremene institucionalizacije ili potpune segregacije, nekada i po vrsti oštećenja, dok usluge kao što su asistencija u nastavi i pomoć u kući nijesu održive jer ih država ne finansira u kontinuitetu.

Prema Izvještaju o radu za 2023. godinu Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, ukupno 353 djece su korisnici usluge hraniteljstva (271 srodnickog i 82 nesrodnickog hraniteljstva). Pored toga, ukupno 67 mladih je koristilo ovu uslgju (61 srodnickog i 6 nesrodnickog hraniteljstva) Krajem decembra 2023. godini, u Dječjem domu „Mladost“ u Bjeloi, boravilo je 71 djece. U JU Centru „Ljubovic“ je na dan 31. decembar 2022. boravilo 18 djece.

Iako je istakla, još uvijek se nastoje realizovati aktivnosti predviđene *Strategijom za ostvarenje prava djeteta 2019-2023.*, u kojoj je navedeno da funkcionalna biološka porodica je najbolje okruženje za razvoj djeteta. Imajući to u vidu, sistem socijalne i dječje zaštite prepoznao je značaj podrške biološkoj porodici i u te svrhe predvidio niz usluga – savjetodavne usluge za djecu i roditelje, porodični saradnik, dnevni boravci za djecu u riziku itd. Ove usluge tek treba planski i sistematski razvijati na bazi ispitanih potreba. Ipak, uvijek ima djece koja iz različitih razloga žive bez roditeljskog staranja i država je dužna da brine o njihovoj zaštiti. Dijete bez roditeljskog staranja ima pravo na posebnu zaštitu i pomoć države, koja podrazumijeva smještanje u hraniteljsku porodicu, usvajanje, a u izuzetnom slučaju smještanje u odgovarajuću instituciju za brigu o djeci.⁵ Takođe, u Strategiji je navedeno da u Crnoj Gori trenutno postoji 18 dnevnih boravaka/ centara za djecu i mlade (do 27 godina). Problem je što su korisnici dnevnog boravka osobe vrlo različitih

² *Socijalna zaštita u Crnoj Gori - Situaciona analiza*, World Bank Group, UNICEF, Podgorica, 2022, dostupno na: <https://documents.worldbank.org/len/publication/documents-reports/documentdetail/0991655021322553671/p1762300b272dcd0e09e6109b04986fa926d>

³ Radovanović A, Sokić D, Vujačić M, etc. *Brošura o nasilju nad ženama i decom s invaliditetom i mehanizmima prepoznavanja i zaštite od nasilja*, UMHCG, Podgorica, 2020, dostupno na: <https://umhcg.com/publikacije/>

⁴ Vujačić M, *Crnogorski Alternativni izvještaj o sprovođenju Konvencije Ujedinjenih Nacija o pravima osoba s invaliditetom u Crnoj Gori*, UMHCG, Podgorica, 2017, dostupno na: <https://umhcg.com/publikacije/>

⁵ Ibid, str. 30.

uzrasta (od tri do 27 godina), koje imaju potpuno različite potrebe i interesovanja. Uprkos usvojenoj politici razvoja hraniteljsva koja podrazumijeva intenzivnu i dodatnu podršku namijenjenu djeci sa smetnjama u razvoju, njena primjena je tek u začetku. U *Izješčaju sa akcionim planom za period 2019-2020 o primjeni Strategije za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023*⁶ je navedeno da je sproveden je veći broj aktivnosti koje su predviđene Strategijom. Aktivno se radilo na prevenciji diskriminacije djece, ojačana je uloga skupštine u monitoringu prava djeteta, radilo se na razvoju hraniteljsva kroz promotivne aktivnosti koje su realizovali centri za socijalni rad, ojačana je podrška djeci bez roditeljskog staranja, unaprijeđena je podrška roditeljima djece sa smetnjama u razvoju, obezbijeđeni su besplatni udžbenici djeci korisnika materijalnog obezbjeđenja i romskoj djeci, radilo se na integraciji romske i egipćanske djece, ostvaren je napredak u inkluziji djece sa smetnjama u razvoju u obrazovani sistem.

Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine navodi da je potrebno obezbijediti pravedan pristup kvalitetnom obrazovanju za sve i na svim nivoima, kao i zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, kreirajući tako uslove da sva djeca i ljudi u Crnoj Gori mogu da ostvare svoj potencijal na dostojanstven i ravnopravan način i u zdravom okruženju.⁷

Konvencija UN o pravima djeteta propisuje univerzalne standarde koji osiguravaju zaštitu djeteta od svih oblika diskriminacije ili kažnjavanja, te poštovanje i afirmaciju prava djeteta bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

Komiteet za prava djeteta UN-a pozdravlja napore države potpisnice u reformi sistema socijalne i dječje zaštite, jačanju pravnog okvira za alternativnu brigu i promovisanju deinstitucionalizacije, što je dovelo do značajnog smanjenja broja djece koja žive u institucijama za zbrinjavanje, da nema djece mlađe od 3 godine života u ustanovama, kao i povećanje broja djece u hraniteljskim porodicama.

Bez obzira na to, Komiteet je i dalje zabrinut zbog:

- (a) broja djece koja još uvijek živi u institucionalnoj zaštiti i činjenice da djeca iz najnepovoljnijih ili marginalizovanih grupa i dalje imaju visok rizik od razdvajanja od porodice i institucionalizacije;
- (b) ograničenih kapaciteta za sprovođenje reformi deinstitucionalizacije, praćenja i nadgledanja statusa i uslova djece smještenih u sistem alternativnog zbrinjavanja, kao i osiguranje održivosti napredka postignutog u deinstitucionalizaciji;
- (c) nedostatka funkcionalnog sistema za licenciranje pružalaca usluga i akreditaciju programa u oblasti socijalne i dječje zaštite i nedovoljnu podršku i obuku socijalnih radnika i osoblja u institucijama za alternativnu brigu;
- (d) neadekvatne finansijske i psihološke podrške hraniteljskim porodicama, što je u nekim slučajevima dovelo do prekida hraniteljsva;
- (e) nedovoljnih podataka o statusu djece, uključujući obrazovanje, zdravlje i dobrobit, dok su dok su pod zaštitom i nakon njihovog odlaska;

⁶ Izješčaj sa akcionim planom za period 2019-2020 o primjeni Strategije za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, Podgorica, 2021, dostupno na: <https://wapi.gov.me/download-preview/odf64fb6-4378-4f78-8988-ac9ed6379793?version=1.0>

⁷ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, 2016, str. 162, dostupno na: <https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a15a>

(f) odredbi u Zakonu o socijalnoj i dječijoj zaštiti koji još uvijek omogućavaju institucionalizaciju djece mlađe od tri godine.⁸ Takođe, Komitet konstatuje zabrinutost zbog nedostataka efikasne jednake zaštite djece sa smetnjama u razvoju koja se i dalje suočavaju s različitim oblicima diskriminacije i nedovoljno razvijenim uslugama za podršku za život u zajednici.

Imajući u vidu sve gore navedeno, Crna Gora ima zadatak da kontinuirano i sistemski radi na poboljšanju položaja djece i mladih, kao i njihovih porodica, pruža im podršku u kriznim situacijama i prevenira mogućnost njihovog nastanka.

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
<ol style="list-style-type: none"> 1. Statistički podaci centara za socijalni rad po godinama 2. Socijalna zaštita u Crnoj Gori - Situaciona analiza, World Bank Group, UNICEF, Podgorica, 2022. 3. Brošura o nasilju nad ženama i djecom s invaliditetom i mehanizmima prepoznavanja i zaštite od nasilja, UMHCG, Podgorica, 2020. 4. Crnogorski Alternativni izvještaj o sprovođenju Konvencije Ujedinjenih Nacija o pravima osoba s invaliditetom u Crnoj Gori, UMHCG, Podgorica, 2017. 5. Statistički podaci Ministarstva rada i socijalnog stranja 6. Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Cme Gore, UNICEF, Podgorica, 2019. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. SWIS sistem (socijalni karton) Ministarstva rada i socijalnog staranja koji generiše podatke centara za socijalni rad o broju djece i mladih žrtava porodičnog nasilja po raznim osnovama, kao i podaci dobijeni od MUP-a. 2. UNICEF, dostupno na: https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099165502132353671/p1762300b2f2dc0ee08e6106b4986fa926d 3. UMHCG, dostupno na: https://umhcg.com/publikacije/ 4. UMHCG, dostupno na: https://umhcg.com/publikacije/ 5. Direktorat za socijalno staranje i dječju zaštitu, 6. UNICEF, dostupno na: https://www.unicef.org/montenegro/media/11016/file/MNE-media-MNEpublication330.pdf

⁸ Preporuke Komiteta za prava djeteta UN-a, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Cme Gore, Podgorica 2018, dostupno na: <https://www.ombudsman.co.me/img-publications/24/final-preporuke-komiteta2018.pdf>

<p>7. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, 2016.</p> <p>8. Preporuke Komiteta za prava djeteta UN-a, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Podgorica 2018.</p>	<p>7. Vlada Crne Gore, dostupno na: https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a</p> <p>8. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, dostupno na: https://www.ombudsman.co.me/img-publications/24/final-preporuke-komiteta2018.pdf</p>
---	--

1.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi s identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/mjere/aktivnosti
<p>1. Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore, UNICEF, Podgorica, 2019, str. 10, dostupno na: https://www.unicef.org/montenegro/media/11016/file/MNE-media-MNEpublication330.pdf</p>	<p>1. Specifični strateški cilj 2: Pobojšiti dostupnost i kvalitet socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu Specifični strateški cilj 3: Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i pobojšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece</p>
<p>2. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Podgorica, 2016, dostupno na: https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a</p>	<p>2. Prioritetna tema 4.1. Unapređenje stanja ljudskih resursa i jačanje socijalne inkluzije Prioritetna tema 4.2. Podrška vrijednostima, normama i obrascima ponašanja značajnim za održivost društva</p>
<p>3. Konvencija UN o pravima djeteta</p>	<p>3. Cijela Konvencija, s akcentom na član 3, član 19, član 20, član 23</p>
<p>4. Preporuke Komiteta za prava djeteta UN-a, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Podgorica 2018, dostupno na: https://www.ombudsman.co.me/img-publications/24/final-preporuke-komiteta2018.pdf</p>	<p>4. F. Porodično okruženje i alternativno zbrinjavanje (članovi 5, 9-11, 18 (stavovi 1 i 2), 20-21, 25 i 27 (stav 4)), G. Invalidiitet, osnovna zdravstvena i socijalna zaštita (član 6, 18 (stav 3), 23, 24, 26, 27 (stavovi 1-3) i 33)</p>

1.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatora za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
<p>Nevladine organizacije putem projekata mogu doprinijeti boljem funkcionisanju porodica i pružiti doprinos prevenciji nasilja i zanemarivanja djece, kroz pružanje podrške u prevazilaženju traumatskih doživljaja koji su posljedica nasilja kako kod djece, tako i kod odraslih članova porodica, podrške u saniranju poremećenih porodičnih odnosa, u jačanju vještina komunikacije, s akcentom na poboljšanje roditeljskih vještina za nenasilno rješavanje konfliktnih situacija, kao i podrška u prevazilaženju problema koji su posljedica vršnjačkog nasilja/nasilja među djecom. U vezi s navedenim, aktivnosti projekata nevladinih organizacijama treba da obuhvate kako djecu s problemima u ponašanju i počiniocima nasilja, tako i djecu žrtve nasilja, ali i njihove porodice.</p> <p>Ove aktivnosti nevladine organizacije mogu obavljati isključivo u saradnji s centrima za socijalni rad.</p> <p>Licencirane nevladine organizacije mogu pružati usluge za podršku za život u zajednici, kao i druge usluge predviđene Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, uz ostvarivanje kontinuirane saradnje s</p>	<p>Doprinos nevladinih organizacija će se mjeriti definisanim indikatorima i ostvarenim rezultatima koji su planirani projektom.</p> <p>Mjerljivi indikator verifikacije su:</p> <p>1. Aktivnosti pružanja usluga</p> <ul style="list-style-type: none"> - broj porodica kojima se pruža usluga (100 porodica) - broj djece koja su obuhvaćena uslugom (160 djece) - najmanje 35% učesnika sa sjevera Crne Gore <p>2. Edukativne aktivnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - broj stručnih radnika i drugih zaposlenih iz oblasti SDZ koji su obuhvaćeni edukacijama za pružanje usluga koje se odnose na zaštitu djece i mladih u sistemu socijalne i dječje zaštite (50 osoba) - broj nastavnog i drugog stručnog osoblja u predškolskim i školskim ustanovama o različitim vrstama nasilja među djecom i mladima, naslijem u porodici, prevencijom nasilja i sličnim temama (50 osoba) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kvartalni i završni izvještaji nevladinih organizacija koji se dostavljaju Ministarstvu rada i socijalnog staranja, o svim aktivnostima tokom realizacije projekata, njihova narativna i finansijska dokumentacija i prateći materijal; • Neposredna komunikacija sa predstavnicima nevladinih organizacija radi boljeg uvida i kvalitetnijeg izještavanja o svim aktivnostima i rezultatima; • Informisanje od strane nevladinih organizacija i neposredno prisustvo predstavnika Ministarstva određenim događajima i radionicama koji spadaju u projekte aktivnosti nosilaca projekata; • Terenski monitoring nevladinih organizacijama koje realizuju projekte i programe u oblastima od javnog interesa iz nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja i drugi oblici monitoringa (medijske i druge promocije projektnih aktivnosti). <p>Sve aktivnosti koje podrazumijevaju monitoring i evaluaciju projekata služe kao baza za buduće definisanje prioriteta problema, željenog stanja, kako bi se podržali i finansirali projekti nevladinih organizacije koje imaju kapacite da se bave ovom</p>

<p>Ministarstvom rada i socijalnog staranja i centrima za socijalni rad.</p> <p>Nevladine organizacije koje se nisu licencirale za određene usluge iste mogu steći ispunjavanjem propisanih kriterijuma u Pravilniku o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluga podrške za život u zajednici ("Službeni list Crne Gore", br. 063/19 od 18.11.2019, 053/24 od 7.6.2024, 062/24 od 28.6.2024).</p> <p>Putem projekata nevladine organizacije mogu vršiti: obuku za zaposlene u relevantnim institucijama u sistemu socijalne i dječje zaštite, a naročito u oblasti zaštite od nasilja nad ženama i djecom, zaštiti djece-svjedoka nasilja, alternativnoj njezi djece, posebnim potrebama djece lišenih porodičnog okruženja, edukaciju o različitim uslugama podrške, edukaciju za zaposlene u vrtićima i školama kako da prepoznaju nasilje i reaguju na nasilje nad djecom i sl.</p>	<p>- broj djece i mladih koji su obuhvaćeni obukama o različitim vrstama nasilja među djecom i mladima i sličnim temama (50 osoba);</p> <p>3. Akreditovani programi obuka namijenjeni stručnim radnicima i drugim zaposlenima iz oblasti SDZ, kao i nastavnom i drugom stručnom osoblju iz predškolskih i školskih ustanova (u oblastima: nenasilne komunikacije, prevencije nasilja nad djecom i mladima, podrške porodicama djece i mladih sa smetnjama u razvoju, podrške djeci i mladima bez porodičnog staranja, podrške djeci i mladima iz jednoroditeljskih porodica, prevencije i /ili saniranja posljedica korišćenja psihoaktivnih supstanci i drugih oblika zavisnosti, prevazilaženja predrasuda i stereotipa djece i mladih žrtava nasilja i njihovih porodica, prevencije i /ili saniranja posljedica nasilja u institucijama za smještaj djece, itd.)</p> <p>- broj realizovanih obuka (10 obuka)</p> <p>- broj osoba koje su prošle kroz akreditovane programe obuka (100 osoba)</p> <p>4. Psihološko savjetovanje/podrška za djecu, mlade i članove njihovih porodica koji su u kriznim situacijama</p> <p>- broj osoba koje su koristile psihološku podršku (100 osoba)</p> <p>5. Promotivne aktivnosti</p> <p>- broj promotivnih aktivnosti – objave na društvenim mrežama, gostovanja u medijima i sl. (20 aktivnosti)</p>	<p>izuzetno složenom i osjetljivom oblašću, a na taj način budžetska sredstva raspodijelila na kvalitetan i odgovoran način.</p>
--	---	--

3. OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2025. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

<p>Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2025. godini</p>	<p>Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)</p>
<p>Specifični strateški cilj 2: "Poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne, zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu".</p> <p>Specifični strateški cilj 3: "Sprječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece"</p>	<p>Projekti putem javnih konkursa doprinose poboljšanju dostupnosti i kvaliteta socijalne zaštite za djecu i mlade kroz: 1) razvoj usluga za podršku za život u zajednici namijenjenih djeci i mladima (dnevni boravak), 2) razvoj savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga (savjetovanje, terapija i SOS telefon), 3) razvoj inovativnih usluga koje nisu propisane zakonom, 4) razvoj kapaciteta pružalaca usluga čime se doprinosi prevenciji institucionalizacije i poboljšanju kvaliteta pružanja usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite.</p> <p>Razvojem usluga namijenjenih porodicama <u>jačaju se roditeljski kapaciteti i kompetencije</u> te se time efikasno prevenira nasilje i zanemarivanje djece i utiče na stvaranje uslova za njihov optimalan rast i razvoj.</p> <p>Putem projekata se unapređuje socijalna odgovornost i integrativni pristup koji omogućava <u>podsticanje socijalne inkluzije</u> kroz pružanje usluga socijalne i dječje zaštite u širem smislu, utiče na povećanje kvaliteta života, razvoj usluga za podršku djeci, mladima i porodic i <u>unapređuje ukupan sistem kvaliteta usluga za djecu i mlade u skladu sa njihovim potrebama.</u></p>

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2025. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
"Ujedinimo se za djecu, mlade i njihove porodice"	350.000€	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2025. godini.

<p>Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe</p> <p>Očekivani broj korisnika koji bi trebao biti obuhvaćen projektima nevladinih organizacija je najmanje 560.</p> <p>Direktne ciljine grupe su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • djeca i mladi s problemima u ponašanju iz evidencija centara za socijalni rad; • djeca i mladi počinioci nasilja iz evidencija centara za socijalni rad; • djeca i mladi žrtve nasilja iz evidencija centara za socijalni rad (za prva tri stavke ukupno 260 djece); • porodice djece i mladih s problemima u ponašanju, počiniocima nasilja i žrtvama nasilja (100 porodica); • stručni radnici iz oblasti socijalne i dječje zaštite, nastavno i dugo stručno osoblje u predškolskim i školskim ustanovama (200 osoba). <p>Indirektne ciljine grupe su stručni radnici i drugi zaposleni iz oblasti socijalne i dječje zaštite, ustanove socijalne i dječje zaštite, škole, predškolske ustanove, lokalne zajednice, kao i društvo u cjelini.</p> <p>U kriznim situacijama neophodno je djeci, mladima i njihovim porodicama pružiti adekvatnu podršku kako bi se smanjila potencijalna uznemirenost, strah i psihološka patnja koji mogu kratkoročno i dugoročno ugroziti njihovo fizičko i mentalno zdravlje, ali i kako bi se uspostavio osjećaj sigurnosti.</p> <p>Djeca i mladi u stanju socijalne potrebe, tj. u kriznim situacijama se suočavaju sa različitim izazovima – siromaštvom, porodičnim problemima, različitim vrstama nasilja (porodično nasilje, vršnjačko/nasilje među djecom, sajber nasilje, itd). U takvim okolnostima je izuzetno važno kreirati sistemsku podršku koja bi se trebala sastojati od adekvatnih usluga, psihosocijalne podrške, edukacija i sl.</p> <p>Porodice djece koje ispoljavaju probleme u ponašanju, vrše nasilje ili su žrtve nasilja, porodice u kojima se roditelji susrijeću sa smanjenom funkcionalnošću iz različitih razloga, porodice u kojima su roditelji ili djeca s invaliditetom i sl, takođe zahtijevaju poseban stručni tretman i pojačan napor države u rješavanju svih ovih izazova. Porodicama sa ovim tipom problema u funkcionisanju, potrebna je intenzivna stručna pomoć i podrška - savjetodavni</p>
--

rad na jačanju roditeljskih kompetencija, učenje životnih vještina potrebnih za adekvatnu brigu o djeci, stvaranje mreže podrške za porodicu na lokalnom nivou ostvarivanjem kontakata i saradnje sa zdravstvenim, obrazovnim i sportskim organizacijama, NVO sektorom i slično.

Stručni radnici i drugi zaposleni iz oblasti socijalne i dječje zaštite pružaju stručnu podršku i pomoć u prevenciji i prevazilaženju kriznih situacija, svako iz svoje nadležnosti. Takođe, **nastavno i drugo stručno osoblje** iz škola i predškolskih ustanova ima nezamjenjivu ulogu u vaspitanju i obrazovanju djece, što ih čini važnom ciljnom grupom koja mora imati posebna znanja i senzibilitet u radu sa djecom i mladima, naročito u okolnostima nasilja.

Ustanove socijalne i dječje zaštite, u skladu sa svojim nadležnostima, odlučuju o pravima iz oblasti socijalne i dječje zaštite, u skladu sa zakonom, zatim pružaju usluge podrške za život u zajednici, savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge i usluge smještaja djetetu, mladom, odraslom i starom licu i obavljaju druge poslove u skladu sa zakonom.

U predškolskim i školskim ustanovama se ostvaruje vaspitanje i obrazovanje djece, vodi briga o djeci i pruža pomoć roditeljima u poboljšanju kvaliteta života porodice i djece.

Realizacijom projekata nevladinih organizacija će se doprinjeti jačanju **lokalnih zajednica** i razvoju usluga na lokalnom nivou, što će doprinjeti ukupnom procesu deinstitucionalizacije. U vezi s tim, ukupno dobit ima i **društvo u cjelini** koje će postati inkluzivnije.

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira finansirati/broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
"Ujedinitimo se za djecu, mlade i njihove porodice"	20

4.4. Navesti najviši i najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa: "Ujedinitimo se za djecu, mlade i njihove porodice"	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 10.000 eura	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 25.000 eura

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: *“Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladnoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.”*

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovalе u konsultacijama
Javnim pozivom ostavljena mogućnost dostavljanja komentara na adresu Ministarstva i elektronskim putem.	Od 20. maja do 6. juna 2024. godine	Nije bilo dostavljenih inicijativa, predloga, sugestija i komentara.

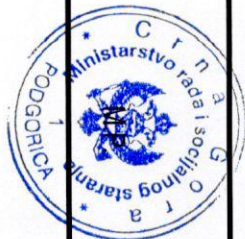
6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ca i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te posizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom(programom)).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ca zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ca zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
"Ujedinimo se za djecu, mlade i njihove porodice"	3	<p>Biljana Vučetić</p> <p>Mirela Murić Kaluderović</p> <p>Milica Mandokić Sekulović</p>

Ovjera ministarke:

_____	Naida Nišić
Ime i prezime	Potpis

N. Nišić